

Викимедија Србије

Дечанска 4/3

11000 Београд

011/3348-468

kancelarija@vikimedija.org

rs.wikimedia.org

СТРАТЕГИЈА ВИКИМЕДИЈЕ СРБИЈЕ ЗА ПЕРИОД ОД 1. ЈАНУАРА 2018. ДО 31. ДЕЦЕМБРА 2020.

Садржај

О Викимедији Србије	3
Историјат Викимедије Србије	3
Визија	4
Мисија	4
Задужбина Викимедија и Викимедијин покрет	5
СВОТ анализа	5
Матрица конфронтације	6
Заинтересоване стране	8
Стратешки фокус	9
Википедија у образовању	9
Циљеви	10
Потенцијали	10
Индикатори перформанси	11
Остваривање фокуса путем Образовног програма	11
Слободан садржај	11
Циљеви	12
Потенцијали	12
Индикатори перформанси	12
Остваривање фокуса путем ГЛАМ програма	13
Повећање волонтерских капацитета	13
Циљеви	14
Потенцијали	14
Индикатори перформанси	14
Остваривање фокуса путем програма Подршке заједници	14
Усвајање стратегије	14

О Викимедији Србије

Викимедија Србије (ВМРС) је невладино, непрофитно и нестраначко удружење, које има за циљ развој слободног знања. Сврха Удружења је проналажење одговора на питање како знање може постати сасвим слободно и доступно свим људским бићима.

Као таква, Викимедија Србије је званични национални огранак у Викимедијином покрету и основана је као пети огранак по реду, у децембру 2005. године. У време писања овог документа, Викимедија Србије има око 130 чланова, осмочлани Управни одбор и четворо запослених, који раде у канцеларији у Београду.

Ова Стратегија се доноси за период од 1. јануара 2018. до 31. децембра 2020. године и има средњорочне циљеве. Свака наредна стратегија Викимедије Србије ће на сваке три године преиспитивати циљеве и стратешке приоритете Удружења. Оснивањем радне групе која ће бити посвећена изради наредне стратегије, осигурава се преглед и побољшање претходне. Радна група ће радити на сагледавању досадашњег рада и постављању нових стратешких приоритета организације. Како би спровођење стратегије било осигурано кроз пројекте, пројекти ће се евалуирати почетком сваке календарске године.

Историјат Викимедије Србије

Викимедија Србије или Wikimedia Serbia је основана 3. децембра 2005. године као Викимедија Србије и Црне Горе и тада је био пети формиран регионални огранак у свету. Након раздруживања Србије и Црне Горе, огранак је променио име у Викимедија Србије. Седиште удружења је у Београду.

Прве активности организације биле су фокусиране на јачање заједнице која је била окупљена око Википедије, да би се потом појавила идеја о увођењу Википедије у наставу. Образовни програм постао је један од најразвијенијих програма организације. Поред њега, први финансирани пројекти били су *Free Knowledge for Free people* и фото-такмичење Wiki Loves Monuments.

Викимедија Србије је организација која је формално покренула Creative Commons лиценце у Србији 2007. године и била је кључни фактор за њихову имплементацију. Creative Commons лиценце су тада усклађене с националним језиком и правом, међународно признате и укључене у међународни систем лиценцирања.

У 2012. години организација добија први годишњи грант од Задужбине и отвара канцеларију са седиштем у Београду. Од 2012. до 2017. мења се број и структура запослених у складу са повећањем активности и пројеката. Тренутно постојеће

позиције су: менаџер пројеката и заједнице, менаџер образовног програма, менаџер комуникација и менаџер канцеларије.

Визија

Системи вредности и начин гледања на свет доводе до спознаје *сврхе* тј. друштвеног смисла постојања, *визије* тј. слике жељеног стања у будућности и *мисије* тј. задатка који организација треба да оствари на том путу.

Визија Викимедије Србије је усклађена са визијом Викимедијиног покрета коме организација припада:

Замислите свет у коме свака особа на планети има слободан приступ целокупном људском знању.

Мисија

Мисија Викимедије Србије је да мотивише и ангажује људе да раде на прикупљању и развоју образовних садржаја под слободном лиценцом или у јавном домену, и да раде на ширењу и промоцији слободног знања.

Сврха удружења је бављење следећим активностима:

- води систем за стварање, сакупљање и умножавање слободног садржаја у дигиталним и другим формама, а и располаже средствима намењеним остварењу те сврхе, с тим што је фокусирано на неколико међународних Викимедијиних пројеката
- прикупља, објављује и умножава информације и одржава односе с јавношћу поводом слободног садржаја
- учествује у налажењу решења научних, друштвених, културних и правних проблема, који евентуално постоје, а у вези су са слободним садржајем на националном и међународном нивоу
- прикупља и обрађује научну и стручну литературу у области информационих технологија, информационог друштва, слободног садржаја, лексикографије, енциклопедистике, новинарства, као и у другим областима које су обухваћене Викимедијиним међународним пројектима
- организује, самостално или у сарадњи с другим организацијама, стручне скупове, саветовања, семинаре и друге облике образовања о слободном знању;
- објављује бесплатне публикације о слободном знању
- сарађује с универзитетима, стручним удружењима и другим организацијама из земље и иностранства које се баве слободним знањем.

Задужбина Викимедија и Викимедијин покрет

Задужбина Викимедија је невладина и непрофитна организација која има правну одговорност за Викимедијине пројекте као што су Википедија, Викимедијина остава, Викиречник, Викизворник, Викиврсте, Викивести, Викикњиге, Викицитат. Задужбина, са седиштем у Сан Франциску, власник је брэнда и логотипа, као и домена и сервера на којима се пројекти налазе.

Везе између Задужбине Викимедија и Викимедије Србије су следеће:

- правна веза - Задужбина Викимедија и Викимедија Србије имају потписан уговор о конституисању односа између ове две организације
- финансијска веза - Викимедија Србије се већински финансира средствима Задужбине Викимедије
- оперативна веза - размена знања и искуства између ове две организације, као и практична сарадња у оквиру пројеката

Викимедијин покрет је волонтерски покрет у коме учествују бројни огранци, тематске организације, корисничке групе и други ентитети. Викимедија Србије је огранак који учествује у међународним пројектима и конференцијама преносећи знања и искуства из локалне средине.

СВОТ анализа

У оквиру [СВОТ анализе](#) представљене су интерне снаге и слабости организације на које Викимедија Србије може утицати — јачати **снаге**, смањити **слабости**, као и екстерне **могућности** и **претње** које организација може искористити (могућности) односно заобићи (претње).

Викимедија Србије	Снаге/могућности	Слабости/претње
Интерне	<p>Снаге:</p> <ul style="list-style-type: none">• изграђена организација са добрим реномеом• јасна и чврста структура запослених и Управног одбора• способност да се пројекти и активности реализују успешно и до краја• изграђена добра партнерства	<p>Слабости:</p> <ul style="list-style-type: none">• мотивација волонтера је променљива самим тим и волонтерски капацитет Викимедије Србије• недостатак фокуса у погледу програма• недовољна повезаност између заједнице Викимедије Србије и заједнице Википедије на српском

	<ul style="list-style-type: none"> добри односи са Задужбином 	<p>језику</p> <ul style="list-style-type: none"> недовољна заступљеност сестринских Викимедијиних пројеката (Викиречник, Википодаци, Викизворник...) у активностима организације
Екстерне	<p>Могућности:</p> <ul style="list-style-type: none"> остваривање сарадњи на основу реализованих пројеката добра воља и позитивна перцепција појединаца и институција у вези са могућностима за ослобађање садржаја постојање потенцијалне финансијске подршке од релевантних институција за реализацију пројеката (министарства, амбасаде, фондови...) непостојање других организација у Србији које се баве прикупљањем и ширењем слободног садржаја 	<p>Претње:</p> <ul style="list-style-type: none"> постојање затворених институција неспремних за сарадњу неразумевање концепта слободног знања од стране потенцијалних партнера потпуна финансијска зависност од Задужбине Викимедија техничка неопремљеност партнерских институција

Матрица конфронтације

[Матрица конфронтације](#) даје преглед снага и слабости упоредо са могућностима и претњама како би идентификовала главна питања и усмерења за Викимедију Србије у наредним годинама. Бројеви у колонама означавају значај комбинација снага/слабости и могућности/претњи, при чему 1 значи да је најмање релевантно, док је 5 најрелевантније. Сва поља која су означена са 5 биће објашњена у табели испод.

Матрица конфронтације Викимедије Србије		Могућности				Претње			
		остваривање сарадњи на основу реализованих пројеката	добра воља и позитивна перцепција појединца и институција у вези са могућностима за ослобађање садржаја	постојање потенцијалне финансијске подршке од релевантних институција за реализацију пројеката (министарства, амбасаде, фондови...)	непостојање других организација у Србији које се баве прикупљањем и ширењем слободног садржаја	постојање затворених институција неспремних за сарадњу	неразумевање концепта слободног знања од стране потенцијалних партнера	потпуна финансијска зависност од Задужбине Викимедија	техничка неопремљеност партнерских институција
Снаге	изграђена организација са добрим репомом	5	2	5	3	1			
	јасна и чврста структура запослених и Управног одбора			4		2			
	способност да се пројекти и активности реализују успешно и до краја	4	5	4		4			4
	изграђена добра партнерства	3				5	2		
	добри односи са Задужбином Викимедија			5		3		4	
Слабости	мотивација волонтера је променљива па самим тим и волонтерски капацитет Викимедије Србије	5							
	недостатак фокуса у погледу програма			1					
	недовољна повезаност између заједнице Викимедије Србије и заједнице Википедије на српском језику	5							
	недовољна заступљеност сестринских Викимедијиних пројеката (Викиречник, Википодаци, Викизворник...) у активностима организације	3	5		3	1	2		

Главна питања и усмерења за Викимедију Србије на основу матрице конфронтације

СНМ: су опције које комбинују снаге и могућности. Ово је идеална комбинација која омогућава организацији да поступа исправно када могућности наиђу.

СНМ 1: Организација ће искористити добру репутацију организације и чврсту структуру која је успостављена, за наставак сарадње са партнерима и успостављање нових сарадњи.

СНМ 2: Релевантне институције ће бити охрабрене да финансирају пројекте организације која има добру репутацију и успешне пројекте.

СНМ 3: Појединци и институције ће бити мотивисани да ослобађају садржај када сагледају досадашње пројекте који су до краја успешно реализовани.

СНМ 4: Добри односи са Задужбином привлаче и друге финансијере.

СП: су опције које користе снаге организације да претње претворе у могућности.

СП 1: Досадашње успешне сарадње са партнерима ће помоћи да иначе затворене институције отворе своја врата за сарадњу.

СЛМ: у овом случају организација покушава да искористи могућност како би превазишла интерне слабости.

СЛМ 1: Постојећи волонтери ће се мотивисати, а нови привући кроз већ успостављене сарадње у којима могу и сами учествовати и допринети.

СЛМ 2: Одређени пројекти могу значајно смањити јаз између Википедијанаца и Викимедијанаца.

СЛМ 3: Повећањем свести појединаца и институција о могућностима и предностима слободних лиценци, повећавамо могућност за коришћење сестринских Вики пројеката (Викизворника, Викиречника...).

Заинтересоване стране

У спровођењу својих активности и кроз спровођење ове стратегије Викимедија Србије укључује одређене заинтересоване стране. Свака од њих има значај и начине на које се може укључити и утицати на рад организације. Све то представљено је у следећој табели:

Заинтересоване стране	Значај	Начини увођења интересних страна у пројекте Викимедије Србије
Уредници Викимедијиних пројеката	Уређују садржај на Википедији и другим Викимедијиним пројектима; повећавају количину слободног садржаја на интернету.	<ul style="list-style-type: none"> • обуке и радионице одржане од стране уредника • анимирање/едукација нових уредника Викимедијиних пројеката • ширење здравог духа у заједници
Појединци и организације који поседују релевантни садржај (ГЛАМ институције)	Поседују литературу која се може користити за писање чланака или мултимедијални материјал који може бити ослобођен.	<ul style="list-style-type: none"> • уређивачки маратони • ослобађање садржаја • коришћење Вики платформе у ГЛАМ институцијама • коришћење Creative Commons лиценци
Образовне институције	Википедији је место у образовању, па су самим тим образовне институције најрелевантнији партнери за	<ul style="list-style-type: none"> • увођење и коришћење Викимедијиних пројеката у настави и учењу • обучавање и упознавање

	увођење и коришћење Википедије у настави	наставног особља са радом на Викимедијиним пројектима
Задужбина Викимедија	Обезбеђивање финансијских средстава за реализацију програма и активности. Задужбина такође има и саветодавну улогу	<ul style="list-style-type: none"> • саветодавна улога у погледу реализације активности и пројеката • техничка помоћ • финансијска помоћ
Огранци Задужбине Викимедија	Регионална и међународна сарадња зарад остваривања заједничких циљева	<ul style="list-style-type: none"> • остваривање регионалних и међународних сарадњи кроз организацију заједничких пројеката и дељење искустава
Медији	Корисници садржаја Викимедијиних пројеката и средство комуницирања Викимедије Србије са широм јавношћу	<ul style="list-style-type: none"> • остваривање сарадњи са медијским партнерима • размена садржаја • едукација шире јавности путем медијских канала

Стратешки фокус

Википедија у образовању

Сматрамо да знање треба да буде слободно и доступно свима, а најбољи канал за упознавање шире јавности са нашом мисијом јесу образовне институције. Очекивано је да институције користе Википедију као слободну онлајн базу знања и да се наставно особље, ученици и студенти оспособе за њено обогаћивање.

Викимедија Србије се определила за овај фокус на основу десетогодишњег искуства реализације Образовног програма и позитивних резултата које је постигла. Википедија је место у образовању, јер се на тај начин шири идеја о слободном знању у већем делу популације. Коришћењем Википедије у настави, учесници стичу нове вештине, а досадашњи систем се осавремењује. Поред мреже корисника, шири се и мрежа потенцијалних уредника који ће почети и наставити да доприносе Викимедијиним пројектима. Самим тим повећава се и број Википедијанаца. Кроз обуке уређивања

Википедије, просечни корисници боље разумеју како ова енциклопедија функционише изнутра и која су правила која се морају поштовати.

Википедији је место у образовању па ће Викимедија Србије у периоду од 2018. до 2020. наставити са проактивним приступом у остваривању нових и јачању постојећих сарадњи са образовним институцијама. Модели сарадње са образовним институцијама развијају се дуги низ година током којих су уведене бројне новине. Осим наставка рада на имплементацији иновативних пројеката, Викимедија Србије ће се фокусирати на увођење Вики алата у настави у средњим школама, чиме ће се средњошколци подстаћи да самостално уређују Википедију и њој сродне пројекте.

Значајан сегмент на коме ће се радити је и остваривање сарадњи са вишим школама и факултетима. У том погледу ће се настојати да Википедија постоји самостално у високом образовању односно да студенти пролазе обуку уређивања Википедије независно од било ког предмета на факултетима за шта ће добијати ЕСПБ (Европски Систем Преноса Бодова) бодове.

Организација ће применити „одозго на доле” приступ у оквиру овог фокуса. Ово значи да ће поред средњих школа и факултета, бити контактиране и институције од националног значаја, које кроз мрежу сарадника могу остварити много већи утицај у погледу увођења Википедије у школе (министарства, Завод за унапређење образовања и васпитања). На овај начин ће се остварити много већи утицај и стећи већи број сарадника. Највише ће помоћи укључивање и едукација наставника о Вики алатима које могу применити у настави кроз акредитоване семинаре и подршку релевантних институција.

Циљеви

- стварање слободног садржаја на Викимедијиним пројектима
- активно коришћење Вики платформе у настави и образовању
- осамостаљивање наставног особља и ученика/студената у коришћењу и уређивању Википедије и других Викимедијиних пројеката
- развијање сродних Викимедијиних пројеката у академском окружењу
- децентрализација активности на нивоу Србије
- едукација запослених у образовним институцијама о Викимедијиним пројектима и слободним лиценцама
- повећање видљивости организације у академском окружењу

Потенцијали

Потенцијалне циљне групе у оквиру овог фокуса су средње школе, више школе и факултети у градовима Србије. Поред образовних институција овог типа, радиће се на остваривању сарадње са другим организацијама, као што су удружења професора,

студентске организације, невладине организације за младе, канцеларије за младе, организације које се баве неформалним образовањем итд.

Индикатори перформанси

- број написаних и допуњених чланака на Википедији
- број активних уредника
- број нових уредника
- број наставника који су похађали акредитоване семинаре
- број остварених сарадњи са образовним институцијама

Остваривање фокуса путем Образовног програма

Образовни програм је најстарији и најразвијенији програм Викимедије Србије и једна је од главних снага организације. У наредне три године, Викимедија Србије ће наставити да ради на његовом развоју. У оквиру програма радиће се на едукацији ученика и студената, наставника и асистената/професора из образовних институција у погледу уређивања Викимедијиних пројеката, на добијању подршке од релевантних институција, организовању догађаја у циљу анимирања волонтера који ће учествовати у реализацији пројеката итд.

Слободан садржај

Промоција слободног садржаја и подршка волонтера у стварању слободног садржаја један је од фокуса коме ће се Викимедија Србије посветити, јер доводи до успостављања друштва у коме је знање доступније. Начин на који ћемо то постићи се базира на доброј вољи појединаца и институција заинтересованих за дугорочно стварање и ослобађање садржаја погодног за Викимедијине пројекте.

Посвећивање пажње овом фокусу омогућава већу доступност културног-историјског наслеђа на интернету како глобално тако и локално. Осим што је видљивија, вредна грађа се спашава од пропадања и омогућава чување историје. На овај начин се повећава свест људи о чувању културног наслеђа тако да оно буде слободно. Институције културе могу значајно допринети развоју овог фокуса кроз дигитализацију и ослобађање садржаја који поседују. Тако се остварују нова и јачају постојећа партнерства која осигуравају одрживост локалних програма.

Сврха овог фокуса је и активно укључивање волонтера, али и шире јавности у Викимедијине пројекте. Људи који нису до сада уређивали и доприносили Википедији и њеним сестринским пројектима, упознаће се са свим потенцијалима које нуде ове платформе. Просечни корисници на свакодневном нивоу могу увећавати слободну базу знања и бити део шире заједнице.

Промоција слободног садржаја и подршка волонтера у стварању слободног садржаја је један од кључних фокуса којем ће Викимедија Србије стремити. Под слободним садржајем подразумева се текстуални материјал и мултимедијалне датотеке разних врста под слободним (нпр. Creative Commons) лиценцама. У оквиру овог фокуса примениће се проактиван приступ релевантним организацијама и појединцима у оквиру чега ће се радити на промоцији слободног знања и бољем разумевању слободних лиценци. Увећавање количине слободног садржаја оствариваће се кроз различите пројекте и активности организације. Када се говори о својствима слободног садржаја, Викимедија Србије ће се фокусирати на квалитет садржаја и његову корисност у погледу енциклопедијског значаја.

Циљевеи

- обогаћивање Викимедијиних пројеката недостајућим садржајима
- стварање самосталних сарадника и партнера у погледу коришћења Википедије и њених сродних пројеката
- подизање свести шире јавности о значају слободног онлајн садржаја
- боље разумевање слободних лиценци од стране институција и појединаца и обучавање носилаца ауторских права о предностима објављивања материјала под слободним лиценцама
- ширење мреже сарадника и партнера

Потенцијали

Потенцијалне циљне групе у оквиру овог фокуса су ГЛАМ партнери (музеји, архиви, библиотеке, галерије, институције од јавног значаја), уметници, појединци и организације сличних делатности са којима се може остварити сарадња.

Индикатори перформанси

- број остварених ГЛАМ сарадњи
- број ослобођених мултимедијалних датотека постављених на Викимедијине пројекте
- број ослобођених мултимедијалних датотека искоришћених на Викимедијиним пројектима
- број написаних и допуњених чланака на Википедији
- број активних уредника
- број нових уредника

Остваривање фокуса путем ГЛАМ програма

ГЛАМ (**G**alleries, **L**ibraries, **A**rchives, **M**useums) програм има за циљ остваривање сарадње са институцијама културе и установама од јавног значаја. Ове институције имају богате ризнице садржаја и у оквиру ГЛАМ пројеката тај садржај ће бити дигитализован и ослобођен под слободном лиценцом. Поред дигитализације, нагласак је на едукацији запослених у ГЛАМ институцијама у погледу слободних лиценци, уређивања Викимедијиних пројеката и могућности коришћења истих у делатностима институција.

Повећање волонтерских капацитета

Волонтеризам је срж Викимедијиног покрета и основ одрживости Викимедијиних пројеката, због чега је неопходно радити на јачању заједнице, едукацији нових волонтера и повећању мотивације старих.

Део наше мисије је повећање и ширење свести о значају волонтерског рада. Рад на добровољној основи подразумева већу вољу и мотивацију људи, нарочито оних који деле заједничку идеју. У случају Викимедијиних огранака, пружање помоћи и подршке волонтерима значи уједно и размену и ширење знања. На овај начин се остварује обострана корист. Викимедијини пројекти су обogaћени слободним садржајем, а волонтери стичу нове вештине. Такође, долазак нових сарадника носи са собом и нове идеје, као и ширење визије.

Људски капацитет организације чине сви волонтери, запослени и партнери који учествују у раду организације. Приоритети у наредном периоду су јачање заједнице и ширење мреже волонтера који доприносе Викимедијиним пројектима и/или учествују у пројектима Викимедије Србије.

Потребно је пратити заједницу уредника Википедије и пружити им подршку у циљу повећања њихове мотивације и могућег учешћа у актуелним пројектима.

Потребно је ојачати мрежу волонтера Викимедије Србије, радити на њиховој едукацији и развоју као и уочити мотивационе факторе који се могу применити. Поред мотивисања постојећих добровољаца, организација ће применити проактивни приступ у тражењу нових чланова.

Потребно је радити на континуираном јачању Управног одбора и стручних одбора кроз развој и мотивацију постојећих чланова, али и довођење нових квалитетних кадрова.

Циљеви

- већи ниво задржавања уредника на Викимедијиним пројектима
- привлачење нових уредника Викимедијиних пројеката
- проширивање и јачање мреже волонтера
- побољшање постојећих и проналажење нових мотивационих фактора за волонтере
- рад на сталном јачању Управног одбора и стручних одбора ради одрживости организације
- децентрализација активности волонтера на нивоу Србије

Потенцијали

Потенцијалне циљне групе у оквиру овог фокуса су нови и постојећи уредници Википедије, нови и постојећи волонтери Викимедије Србије који учествују у пројектима и чланови Управног одбора који управљају организацијом у свом волонтерском капацитету.

Индикатори перформанси

- број уредника Википедије који су укључени у пројекте Викимедије Србије
- број активних волонтера Викимедије Србије
- број нових волонтера Викимедије Србије
- број догађаја заједнице
- број блог постова и објава на друштвеним мрежама и њихових прегледа

Остваривање фокуса путем програма Подршке заједници

Овај програм ће највише служити за повећање и јачање волонтерских капацитета Викимедије Србије. Потребно је осмишљавати нове и развијати постојеће пројекте и активности у циљу пружања подршке заједници. Она се огледа у обезбеђивању инфраструктуре за уреднике, организовању догађаја у циљу умрежавања уредника и волонтера, помоћ у виду обучавања нових уредника, итд.

Осим што програм *Подршка заједници* доприноси фокусу повећања волонтерског капацитета организације, он уједно може значити оснаживање волонтера у стварању слободног садржаја. Ово је такође један од фокуса Викимедије Србије.

Усвајање стратегије

Овај документ усвојен је на састанку Управног одбора Викимедије Србије, који је одржан 18.09.2017.